

Начальник люстраційного департаменту Міністерства юстиції Тетяна Козаченко вирішила звільнитися наприкінці цього року. «Я планую через 5,5 місяців звільнитися. Коли йшла на державну службу, я сказала, що готова 2 роки присвятити державі. Але я не можу — вже два роки проїдаю все, що заробила за своє життя», — заявила вона.

Стільки становить середня ставка за кредитами в гривні станом на 4 травня, повідомляє НБУ. Середня ставка за гривневими кредитами для фізичних осіб становить 30,5%, з них за короткостроковими — 29,6%, за довгостроковими — 30,9%. Для юридичних осіб — 19,9%.

«Кабінет Міністрів розгляне питання щодо встановлення ціни на газ для населення без прив'язки до курсу долара», — повідомив перший віце-прем'єр-міністр Степан Кубів. «Щоб українці споживали відповідно газ не за курсом долара, а за цією ціною, яка буде в нас в Україні», — зазначив Кубів. Крім того, він додав, що Уряд планує збільшити видобуток українського газу до 33 і більше мільярдів кубічних метрів через впровадження новітніх технологій.

Єврейські могили просять спокою

Щовесни протягом останніх п'яти років невідомі особи вчиняють наругу на братських могилах євреїв на меморіальному комплексі поруч із селом П'ятидні Володимир-Волинського району. Вандали з божевільною регулярністю розкопують могили закатованих, намагаючись знайти серед решток вбитих коштовності. Місце трагічної загибелі понад 25 тисяч людей оскверняють своїми діями не лише шукачі міфічного єврейського золота, а й любителі любовних утіх та контрабандисти, які, перепаковуючи цигарки на Польщу, засмічують меморіал.

За ці роки правоохоронцям так і не вдалося знайти нелюдів, а кримінальна справа хоч і була порушена, але жодних наслідків це не мало. Мабуть, через те, що в бізнесі «чорної археології» замішані далеко не бідні люди, і не лише з Волині.

Цьогоріч знову було зафіксовано факт двох нових розкопів на братській могилі в П'ятиднях. Правоохоронці порушили за цим фактом нову кримінальну справу.

Голова єврейської громади Володимира-Волинського, автор книги «Володимир єврейський. Історія і трагедія єврейської громади м. Володимира-Волинського» Володимир Музиченко чи не єдиний, хто постійно доглядає за єврейськими братськими могилами і скаржиться на вандалізм в усі державні інстанції.

— Пане Володимире, про скільки випадків вандалізму на меморіалі жертвам Голокосту в П'ятиднях Вам відомо?

— На мій пам'яті є три кричущі епізоди. Перший мав місце в 2010 році. Мої заяви з цього приводу до правоохоронних органів нікого особливо не надихнули на діяльність. По суті вони були проігноровані. Наступний випадок був уже в 2011 році. Тоді міліція та прокуратура довго грали мною в «пінг-понг».

Одні відмовляли в порушенні кримінальної справи, інші скасовували їхні постанови. Прокуратура так і не порушила кримінальну справу, маючи на це всі повноваження. Не хочу казати, що мені говорили деякі працівники міліції зухвало просто в очі, оскільки не зможу довести, що це дійсно було так. Міліція та прокуратура могли особливо не напружуватись морочити мені голову роками, тому довелося звертатися до людей іншого калібру, залучати потужні організації, не кажучи про медіа. Щоб порушити першу кримінальну справу, знадобилося втручання народних депутатів і заступника Генерального прокурора.

Жах був ще й у тому, що коли я дізнався про те, що на меморіалі хтось копав і звернувся в усі інстанції, надав цьому розголосу, розкопування могил все одно продовжувалося. Нові розкопи ми щоразу виявляли, приїхавши на місце з працівниками обласного відділу охорони історичної спадщини, а потім і з тодішнім начальником Володимир-Волинської міліції. Не до честі правоохоронців, але вони кримінальну справу порушувати не хотіли. Я пишу в міліцію одну за одною заяви — та «вмикає дурня» і відмовляє в порушенні кримінальної справи, а вандали копають і копають. У міліції мені навіть казали: «а де тут написано, що це могили?». Я довгий час добивався в районній владі, аби та встановила меморіальні таблички, адже комплекс охороняється не Музиченком, а державою, і на це є відповідні документи. До речі, у свій час паспорт об'єкта було виготовлено за сприяння Віктора Олійника, на той час народного депутата.

На жаль, ми так і не дочекалися встановлення табличок на п'ятиднівських братських могилах, тому єврейська громада була змушена встановити таблички за свої кошти. Тепер таблички є — і ніхто не може сказати, що людина, яка прийшла копати, не знала, де вона зна-

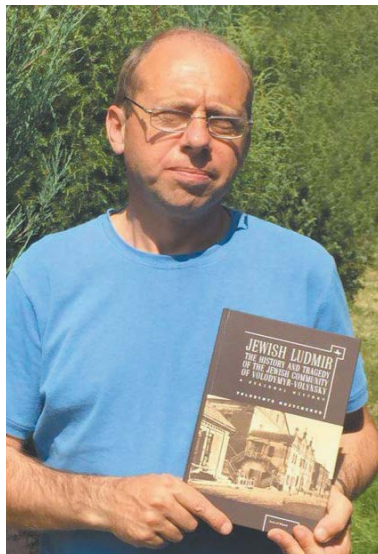
ходиться.

Те ж саме мушу сказати і про встановлення дорожніх знаків на повороті до меморіалу. Мені роками обіцяли, але так нічого і не зроблено. Тому ми змушені це робити знову за свій кошт.

Розкопують братські могили методично та чітко, зі знанням справи. Спочатку знімають дерен, викопують землю, щоб дістатись до останків, очевидно, обстежують металодетектором, потім засипають землю назад і закладають місце розкопу дерном, маскуючи місце розкопу, тобто приховують сліди своїх справ. З 2010 року ця картина повторюється.

— Тобто, можна зробити висновок, що копає одна і та ж сама людина чи група людей?

— Так, скоріше за все цим займаються одні й ті ж люди. По-перше, вони жодного разу не копали на одному місці, по-друге, технологія

абсолютно однакова. Тобто, викопується і дернується, щоб приховати сліди злочину. Копають у березні-квітні. Весною мало трави і легко копати, за тиждень-другий дощ пройшов, трава піднялася — і вже майже нічого не видно.

Перший випадок відрізнявся тим, що копачі «потрудилися» і пісок з розкопу висипали на настил, бо видно було чіткі відбитки квадрата. Далі вони вже цим не обтяжувалися і викидали пісок просто поряд із шурфом.

— Копають, певно, вночі?

— Не думаю, що ризикнути робити це вдень, бо поруч дачний масив і їх можуть помітити.

До речі, цього разу ми разом з поліцією виявили на меморіалі бус, в якому п'ять осіб перепаковували гору цигарок. Ми не бачили, чи викидали саме вони сміття (купи його залишають там подібні «відвідувачі»), тож нічого протизаконного вони не робили. Запитав їх, чому вони це роблять тут, — ті «ввімкну-

ли дурня», мовляв, не знають що це за місце. Я сфотографував їхню машину і попросив приїхати та брати на цьому місці, на що вони погодилися. А потім вони собі розсудили: раз поліція до них не мала діла, то й мене можна ігнорувати. Ніхто там нічого так і не прибрав...

— Що ж шукають «чорні археологи» в братських могилах євреїв, адже коли нацисти вели їх на розстріл, то все цінне забирали?

— Зрозуміло, що перед розстрілом людей роздягали, обшукували, жінкам навіть розплітали коси. І людей відбавляли все, навіть життя, і їм потрібно дати спокій. Мені дивно, як сучасники можуть переступати через такі речі, ким потрібно бути, щоби прийти на місце страти невинних людей, вивертати їхні кістки в надії знайти те, що не помітили нацисти, вбиваючи євреїв. Це остання стадія деградації. За такі речі потрібно судити, як і за вбивство. У військовий час за мародерство розстрілювали на місці. Чим сучасні мародери кращі від тодішніх? По суті, так звані «чорні археологи» черговий раз вбивають жертв Голокосту. Вони так само, як і нацисти не знають Бога, не бояться взяти на себе цей страшний гріх і покласти відповідальність за нього на своїх дітей на багату покоління.

Додам, що копають не лише самі могили. Характерні сліди їхньої «діяльності» є по всій території меморіалу.

Одного разу до мене подзвонила людина і питала про мою книгу, запропонувала зустрітись. На зустріч прийшло двоє людей. У процесі розмови з'ясувалося, що один не місцевий і займається розкопками, має металодетектор. Він запитав мене, чи можна щось знайти в П'ятиднях?! Власне, це і було причиною інтересу до моєї особи. Й порадив чоловікові викинути з голови думки про копання могил і попередив, що вже порушена кримінальна справа та він може потрапити в поле зору правоохоронців. Як бачите, «чорні археологи» приїждять у наше місто невідомо звідки тільки через те, що воно має велике історичне минуле.

Не є секретом, що в нашому місті теж є люди, які займаються пошуком цінностей із застосуванням металодетекторів. Зверталися і до мене з проханням проконсультувати по знахідках єврейського походження. Тобто, люди знаходять артефакти, а потім шукають, кому це якнайдорожче продати.

— Не секрет, що існує ринок торгівлі антикваріатом, де серед іншого торгують предметами юдаїки.

— Сьогодні побутує поняття «чорні археологи», тобто незаконні, підпільні археологи. Але вони є лише частиною системи, яка чітко структурована. Є люди, які займаються копанням, є ті, хто скуповує викопане і перепродає, а також ті,

хто все це колекціонує. Я сумніваюся, що відповідні органи будуть займатися припиненням такого «бізнесу». У нас не можуть дати раду копачам бурштину, що вже казати про «чорну археологію». Цьому не надають великого значення. Тим не менше, у цьому «бізнесі» крутяться і досить небідні люди. Вони мають транспорт, яким виїжджають на розкопки, відповідне спорядження, а хороший металодетектор коштує тисячі доларів. Напевно, для частини з них це спорт, забава, спосіб екстремально провести час. Звісно, не всі будуть свідомо розкопувати братські могили, але це саме те середовище і та система, в якій такі виродки шукають наживи. Але в будь-якому випадку їхня «чорна археологічна» діяльність є незаконною. Тому я прошу всіх повідомляти про факти незаконних археологічних розкопок у відповідні органи. Можливо, це допоможе розкрити порушені кримінальні провадження.

Допоки буде відбуватися неконтрольована державою торгівля антикваріатом — бедлам буде продовжуватися. Розкопуватимуть, якщо не в П'ятиднях, то деінде. Це питання потрібно вирішувати на законодавчому рівні. Неможливо припинити наругу над святими місцями, пам'ятками історії, не забезпечивши контроль над рухом предметів антикваріату, не знищивши економічну основу цих процесів.

— Чи є ще, окрім розкопок у П'ятиднях, на Волині випадки наруги над єврейськими могилами?

— Такі самі абсолютно однакові розкопки знайдені в Берестечку. Тобто, процес іде. Раніше були кричущі випадки в урочищі Сосонки на околиці м. Рівне, на місці масових розстрілів євреїв. Там викопували шурфи просто поряд із пам'ятником, а муміфіковані рештки жертв видирали та розкидали навколо. В Одесі був прецедент притягнення за подібне до кримінальної відповідальності, був вирок суду.

Разом з тим є й хороша новина. Днями до мене зателефонував Валерій Діброва і повідомив, що за його сприяння встановлено шлагбаум на в'їзд до меморіалу, проведено прибирання території біля монумента. Тому я, користуючись з нагоди, висловлюю йому щирі вдячність за цю добру справу. Хоча зазначити, що він допомагає не вперше. Свого часу він вже надавав нам техніку для прибирання сміття, яке на початку 2000-х туди вивозили вантажівками, перетворюючи меморіал на сміттєзвалище.

Чи довго цей шлагбаум протримається — це питання, оскільки ми вже намагалися припинити доступ до меморіалу, щоб зупинити вивіз туди сміття. Мені тоді погрожував судом голова дачного кооперативу, хоча проїзд до дач знаходиться в іншому місці. Тоді ланцюги, якими ми перекривали проїзд, витримували не більше тижня. Їх просто збивали. Чи випадково це співпало з інтересом дачників? Важко сказати... Але, думаю, спілкування з власниками дачних ділянок з цього приводу просто необхідне.

На думку пана Володимира, належне розслідування кримінальної справи можливе лише в комплексній боротьбі із системою незаконного обігу предметів старовини. Якщо цього не буде, то весняне копання єврейських могил буде продовжуватися, адже ті, хто це робить, давно вже втратили звання людини, досягли самого дна моральної деградації.

Прикро, що більшості байдуже до фактів систематичних незаконних розкопок. І якщо в роки Другої світової війни в умовах байдужого споглядання більшості населення нацистський режим фізично знищував євреїв, то тепер байдужість стирає їх із пам'яті, допомагає вандалам чинити наругу над їхніми могилами.

Ярослава ВОЗНЮК